

Lausunto

31.08.2023

Asia: VN/24963/2022

Rikosprosessin sujuvoittamista arvioineen työryhmän muistio

1. Esitutkintaprosessia koskevat kehittämisehdotukset

Viranomaisarkinta rikosilmoituksen kirjaamisessa

-

Esitutinnan aloittamista edeltävät toimenpiteet

Vaikka ilmoitusvelvollisuus lapsiin kohdistuvia rikoksia epäiltäessä ei muistion perusteella ollut osa työryhmän käsittelemiä seikkoja, haluamme tähän liittyen nostaa esille ilmoitusvelvollisuuteen ja -herkkyyteen liittyvän ongelman, johon nähdäksemme tulisi kiinnittää huomiota. Yleisesti ottaen lapset jäävät muistiossa aika lailla huomiotta, vaikka lapsiin liittyvät prosessit ovat tärkeitä ja järjestelmän kannalta resurssiraskaita. Näin ollen on varmistettava, että prosessit kohdistuvat olennaisimpiin tapauksiin, jotta rajalliset resurssit kohdennettaisiin oikein.

Lastensuojelulain 25§:n mukaan lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on ilmoitusvelvollisuus koskien epäiltyjä lapsiin kohdistuvia seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksia. Ilmoitusvelvollisuus muuttui pakolliseksi 2011 seksuaalirikosepäilyjen ja 2015 pahoinpitelyepäilyjen kohdalla. Tarkoitus ilmoitusvelvollisuuden muuttamisessa oli varmistaa, että lapsiin kohdistuvat rikokset eivät jäisi pimementoon, mikä onkin erittäin tärkeää lasten turvallisuuden ja heidän oikeuksiensa toteutumiseksi.

Ilmoituksia tehdäänkin nykyisin yhä enemmän, eli sikäli ilmoitusvelvollisuus on todennäköisesti edesauttanut sitä, että suurempi osa lapsiin kohdistuvista rikoksista tulee poliisin tietoon. Toisaalta ilmoituskynnys on madaltunut siinä määrin, että Suomessa lienee on kansainvälisestikin katsottuna hyvin matala ilmoituskynnys ainakin pahoinpitelyepäilyjen kohdalla. Näihin saattaa lukeutua tilanteita, joissa vanhempi hakee apua uupumukseen ja myöntää tukistaneensa lasta, tai sisarusten taikka samanikäisten alakouluikäisten lasten välisiä kahnauksia (mm Poliisihallitus, Barnahus-hankkeen selvitys lapsirikostutkinnasta).

Pahoinpitelyepäilyihin liittyvä ilmoitusvelvollisuus vaikuttaa myös aiheuttaneen hämmennystä kentällä. Niin kouluhenkilökunnan kuin poliisin näkökulmasta on tuotu esille, että ilmoituksia tehdään usein tapauksista, joita itse asiassa ilmoitusvelvollisuus ei koske, koska pelätään, että vahingossa jää jokin vakavampi tilanne ilmoittamatta. Tämä huoli on ymmärrettävä, mutta lapsen edun sekä resurssien kohdistamisen näkökulmasta olisi tärkeä antaa tulkinta-apua näihin tilanteisiin. Kun ilmoitus tehdään, joutuu poliisi tekemään esitutkintatoimia. Tämä puolestaan vie resursseja, mikä on pois vakavampien rikosten selvittämisestä ja lisäksi saattaa aiheuttaa sen, että muuta apua ei tarjota, koska asia odottaa poliisin selvitystä. Poliisien koulutustilaisuuksissa nousee toistuvasti esille, että suuri osa ilmoituksista saattaa koskea lasten välisiä tilanteita, joissa esimerkiksi alakouluikäinen tönäisee toista, tai sisarusten välistä kannausta. Vaikka onkin tärkeää reagoida näihin, on kyseenalaista, onko lapsen edun mukaista, että näitä punnitaan esitutkinnassa eikä kouluissa ja lastensuojelussa, jonka työntekijöillä on koulutus tämänkaltaisten tilanteiden hoitamiseen. Poliisi-ilmoitus voi myös aiheuttaa perheissä ja lapsille merkittävää stressiä, mikä on vastoin esitutkintalain vähimmän haitan periaatetta (5§: Esitutkinnassa ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä esitutkinnan tarkoituksen saavuttamiseksi. Esitutkintatoimenpiteellä ei saa aiheuttaa kenellekään tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa).

Pahoinpitelyepäilyihin liittyvä ilmoitusvelvollisuus poliisille koskee ainoastaan perusmuotoisia (eikä lieviä) tekoja mutta ongelma on, että usein on vaikea arvioida, viittaako epäily lievään vai vakavaan tilanteeseen. Lisäksi yksittäinen päiväkotitai koulutyöntekijä ei välttämättä tunne rikoslakia siinä määrin, että voisi tästä tehdä valistunutta arviota. Erityisesti Vilja Eerikan ja Koskelan tapahtumien jälkeen on olemassa riski, että kouluissa ilmoitetaan tapauksia poliisille varmuuden vuoksi, jotta koulun henkilökuntaan ei kohdistuisi myöhemmin kritiikkiä.

Myös seksuaalirikosepäilyjen kohdalla olisi syytä pohtia, voitaisiinko nuorten välisissä epäselvissä tilanteissa tarkentaa ilmoitusvelvollisuutta siten, että näissä tilanteissa – toisin kuin selkeästi aikuisten lapsiin kohdistuvia seksuaalitekoja epäiltäessä – annettaisiin mahdollisuus rauhasse selvittää tilanne ennen mahdollisen rikosilmoituksen tekemistä. On otettava huomioon, että melko iso osa alle 16-vuotiaista ovat olleet jonkinlaisessa seksuaalisessa kanssakäymisessä, ja että ensimmäisiin seksuaalokokemuksiin usein kuuluu hämmennystä ja pohdintaa omista rajoista. Nuorten ensimmäisiin seksuaalokokemuksiin voi liittyä paljonkin epävarmuutta, ilman että kyseessä olisi tahallinen rikos tai välinpitämättömyys toisen osalta. Näissä tilanteissa voidaan kuitenkin katsoa ilmoitusvelvollisuuden täyttyväksi. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon ammattilainen saattaa kokea, ettei ilmoituksen tekemiselle ole vaihtoehtoa. Tämä onkin tulkinnallisesti loogista, sillä ilmoitusvelvollisuus on varsin velvoittava; pelkkä epäily riittää, eikä ammattilaisen pidä tai tarvitse selvittää asiaa itse. Tämä tarkoittaa toisaalta epäillyn osalta, että häntä saatetaan epäillä lapsenraiskauksesta tilanteessa, jossa hän on samanikäisen (molempien ollessa esimerkiksi 15-vuotiaita) henkilön kanssa harrastanut tapahtumahetkellä suostumuksellista seksiä. Kummankin osapuolen osalta tämä lisäksi tarkoittaa, että riippumatta haluaako asianomistaja rikosprosessia tai ei, molempia kuulustellaan vanhempien läsnä ollessa. On perusteltua huomioida riski, että rikosprosessi näin ollen aiheuttaa merkittävää haittaa nuorille eikä ole (kummankaan) lapsen edun mukainen.

Tätä asiaa huomioidaan uuden seksuaalirikoslain esitöissä, jossa todetaan, että ”Rikostutkinnan kohteeksi joutuminen voi itsessään vahingoittaa sekä nuoren rikoksesta epäillyn että asianomistajan psyykkistä kehitystä, vaikka myöhemmin todettaisiin, ettei näyttöä rikoksesta ole” ja todetaan, ettei ”osapuolten kypsyseroa tai mahdollista itsemääräämisoikeuden loukkausta tulisi ryhtyä selvittämään rikoslain soveltamisen kannalta aiheettomasti”. Ilmoitusvelvollisuuden ollessa ehdoton, on kuitenkin lastensuojelulain 25§:ssä tarkoitettut ammattilaiset hyvin haastavassa tilanteessa. Toisaalta pitää ilmoittaa selvittämättä asiaa sen kummemmin, toisaalta ei saisi aiheuttaa turhaa haittaa. Tilannetta olisi näin ollen syytä selkiyttää.

Ilmoitusvelvollisuus on ammattilaisille vaikea asia ja sekä pahoinpitely- että seksuaalirikosepäilyjen osalta se vaikuttaisi olevan valitettavan epäselvä monelle asiantuntijalle. Lisäksi nykyisellään on riski, että kansainvälisesti katsottuna hyvin matala ilmoitusvelvollisuus tuo merkittävästi sellaisia tapauksia rikosprosessin piiriin, jotka eivät sinne kuuluisi ja jotka kuormittavat sekä lapsia ja perheitä että vievät resursseja, joita voisi kohdentaa ennalta ehkäisyyn (esimerkiksi lapsiperheiden tukitoimiin) taikka vakavampien rikosten tehokkaampaan tutkintaan. Näin ollen HEUNI ehdottaa, että ilmoitusvelvollisuutta täsmennetään tai vähintään luodaan tarkempi ohjeistus, jotta pahoinpitelyepäilyjen osalta lasten välisten (ml. sisarusten välisten tilanteissa, joissa ei ole merkittävää ikäeroa ja / tai kumpikin on alle rikosoikeudellisen vastuuiän) vähemmän vakavien tilanteiden osalta ei olisi velvollisuutta ilmoittaa poliisille. Niin ikään HEUNI ehdottaa pohdittavaksi mahdollisuutta, ettei nuorten välisiä epäselviä seksuaalisen kanssakäymisen tilanteita koskisi ehdoton ilmoitusvelvollisuus poliisille, vaan tilannetta tulisi arvioida keskustelemalla nuorten kanssa ja myös kuuntelemalla nuorten omaa näkemystä asiassa. Tässä olisi tärkeä kuulla nuoria erikseen, painostamatta ja varmistuen, että nuorella on mahdollisuus kertoa mahdollisesta seksuaalisesta väkivallasta.

Esitutkintatoimenpiteiden suhteuttaminen

-

Esitutkinnan muotomääräykset

-

Esitutkinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

-

Esitutkinnan keskeyttäminen

-

Esitutkinnan rajoittaminen

-

Perusteluvastaus, valtakunnalliset fraasimallit esitutkintaviranomaisten ratkaisussa

-

Oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittaminen kuultavalle

HEUNI pitää kannatettavana ehdotusta toimittaa asianosaisille etukäteen sähköpostitse ja tarvittaessa puhelimitse tiedon kuulusteltavan oikeuksista ja velvollisuuksista. Tässä yhteydessä HEUNI suosittelee vahvasti, että ohjeistukset kirjoitetaan selkokielellä, eli siten, että ne varmasti ymmärretään tarkoitetulla tavalla. Ehdotamme myös, että oikeuksista ja velvollisuuksista laaditaan videoita kutakin prosessin asianosaista varten, joissa asiat käydään puheen läpi. Tämä varmistaa, että myös asianosaiset, joilla esimerkiksi on keskittymis- tai luetun ymmärtämisen vaikeuksia, pystyvät sisäistämään oikeutensa ja velvollisuutensa. Videoissa voisi myös näyttää konkreettisen esimerkin siitä, miten kuulustelutilanne käytännössä toteutuu (vertaa Tuomioistuinviraston video todistamisesta oikeudessa). Videot tulisi toteuttaa kaikilla tavallisimmilla Suomessa käytetyillä kielillä, jolloin varmistetaan, että esimerkiksi tulkattavassa kuulustelussa asianosaiset ovat varmuudella saaneet ymmärrettävää tietoa.

Menettämisseuraamusten täytäntöönpanotehtävien jaon arviointi

-

2. Kevennettyjä rikosasioiden menettelyjä koskevat kehittämissuositukset

Sakkomenettelyn kokonaisuudistus ja muut sitä koskevat ehdotukset

-

Suppea esitutkinta

-

Epäillyn paikallapysymisvelvollisuus haasteen tiedoksiantoa varten, syyttäjähasteet ja pikaoikeudenkäynnit

-

Rikosasioiden nopeutettu käsittely (Ruotsin malli)

-

3. Rikosasioiden sovittelua koskevat kehittämissuositukset

Sovittelumahdollisuuden tunnistaminen, esitutkinnan toimittaminen ja asianosaisten suostumukset

-

Rikosasioiden sovittelu tuomioistuimessa

-

4. Syyteneuvottelua koskevat kehittämissuositukset

Käyttö, soveltamisala ja ajoitus

Oikeusministeriön työryhmä ehdottaa syyteneuvottelujärjestelmän kehittämistä sekä sen soveltamisalan laajentamista. Haluamme tässä yhteydessä nostaa esille sen, että syyteneuvottelu

tu mukanaan riskin sille, että epäilty henkilö tunnustaa myös sellaisia tekoja, joihin ei ole syylistynyt. Tähän vakavaan oikeusturvariskiin on kiinnitettävä huomiota kehitettäessä syyteneuvottelujärjestelmää. Tunnustuksen oikeellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta ei saisi jäädä varteenotettavaa epäilyä. Keskeisessä roolissa on tässä suhteessa tapa, jolla epäillyn vaihtoehtoja esitellään hänelle ja se, voidaanko tämä katsoa painostavan tai johdattelevan häntä tiettyyn ratkaisuun. Saira Tuomalan tuoreessa suomalaisessa väitöskirjassa (2023) on tutkittu nimenomaan tunnustuksen oikeellisuuden ja vapaaehtoisuuden varmistamista tunnustamisoikeudenkäynnissä. Tutkimuksessa tuodaan esille, että tässä suhteessa on keskeistä ”selvittää tilanne, jossa vastaaja on tunnustuksen antanut, ja ne motiivit, jotka hänellä tunnustuksen taustalla ovat”. Tuomala toteaa myös, että erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, ”miten tunnustus on kehittynyt asian käsittelyn myötä, ja erityisesti mikäli vastaajan käsitys teosta on muuttunut kuulusteluiden tai neuvotteluiden myötä”. Todettakoon, että näitä huomiota tukee oikeuspsykologian alan kirjallisuus. Tuomala toteaa myös, että väärän tunnustuksen – tai sellaisen tunnustuksen, jonka epäilty ei muuten tekisi – riski korostuu tilanteessa, jossa tuomioesitykseen sisältyy se, että rangaistuslaji muuttuu, esimerkiksi ehdottomasta vankeudesta ehdolliseen. Tuomalan aineistossa peräti joka kolmannessa käsitellyssä asiassa näin oli käynyt. Yhdessäkään Tuomalan tarkasteleman aineiston tapauksista ei tullut esille, että tuomioistuimien olisi katsonut tunnustuksen oikeellisuuden tai vapaaehtoisuuden osalta jääneen varteenotettavaa epäilyä, mikä herättää kysymyksen siitä, onko näitä tosiasiallisesti edes arvioitu. Näin ollen, olisi tärkeä jatkokehittelyissä arvioida mahdollisia väärin tunnustuksen riskitekijöitä suomalaisissa syyteneuvotteluissa empiirisesti siten, että kaikkia kuulustelu- ja neuvottelutilanteet (ääni)tallennetaan ja analysoidaan tästä näkökulmasta.

HEUNI suosittelee, että syyteneuvottelua kehitettäessä selvitetään empiirisesti sitä, miten Suomessa tällä hetkellä esitetään epäilylle tunnustamisen mahdolliset seuraukset, jotta voidaan varmistaa tunnustamisen oikeellisuus ja vapaaehtoisuus.

Seuraamusharkinta ja rikosasiaan liittyvät vaatimukset sekä asianomistajan rooli ja suostumus menettelyyn

-

5. Hallinnollisia seuraamuksia koskevat kehittämissuositukset

Rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten tehokas hyödyntäminen ja uudet mahdollisuudet

-

6. Rikosprosessia tuomioistuimissa koskevat kehittämissuositukset

Automatisoitu muistutusjärjestelmä pääkäsittelyjen peruuntumisen ehkäisemiseksi

-

Oikeudenkäynnin tiedoksiantosäätely - puhelintiedoksiannon käyttöalan laajentaminen haasteen tiedoksiannossa, sähköinen tiedoksiantomenettely

Pohtiessa oikeudenkäyntien peruuntumiseen liittyviä syitä muistiossa nostetaan esille tiedoksiantojen onnistumisen rooli ja tähän liittyen mm haastemiesten kouluttaminen haastehakemusten tiedoksiannoista. Tämä on tärkeä seikka, joka on useasti noussut esille koulutuksissa: monelle asianosaiselle haastehakemuksen, kuten muutkin oikeusprosesseihin liittyvät tekstit, ovat täysin käsittämättömiä.

HEUNI suosittelee, että laaditaan selkokieliasiantuntijoiden avulla tiedoksiantopohjat, esimerkiksi haastehakemuksesta, jotta ne olisivat mahdollisimman ymmärrettävät. Pohjat tulisi laatia kaikilla Suomessa tavallisimmin käytetyillä kielillä. Näistäkin, kuten ym. kuulustelun velvollisuuksista ja oikeuksista, voisi harkita videoita, jotta varmistetaan, että kaikkien asianosaisten on helppo omaksua jaettu tieto riippumatta sen toimitustavasta.

Lykkäyssäännöstö ja noudon kiinnioloaika

-

Poissaolokäsittelyjen soveltamisala

-

Kirjallisen menettelyn käyttöala, soveltaminen ja yhdenmukaisuus

-

Perusteluvollisuus ja valtakunnalliset fraasimallit tuomioistuinten ratkaisuisa

-

7. Rikosasioiden valmistelua koskevat kehittämisehdotukset

Preklusio ja siihen rinnastuvat keinot

-

Todistelun ilmoittaminen sanktion ohella

-

Rikosasian vastaajan käsitys syytteen teonkuvauksesta ja todistelusta

-

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus

-

Pääkäsittelyn ulkopuolella ennakollisesti tapahtuva todistajan tai asianosaisten kuuleminen

-

8. Käräjäoikeuksien kokoonpanoja koskevat kehittämissuhteet

Yhden tuomarin kokoonpanon päätösvallan laajentaminen

-

Lautamiesjärjestelmän tarpeellisuus

HEUNI yhtyy lautamiesjärjestelmään kohdistettuun kritiikkiin ja tukee Oikeudenhoidon uudistamisohjelman näkemystä, jonka mukaan järjestelmästä on syytä luopua. Varsinkin seksuaali- ja lähisuhdeväkivaltarikoksiin, jotka usein nojaavat suulliseen todisteluun ja näin ollen ovat näytöllisesti vaikeita, lautamiesjärjestelmä istuu erityisen huonosti. Useissa tuomarikoulutuksissa on tuotu esille, että tuomareilta menee joskus runsaastikin työaikaa selittääkseen oikeusprosessin perusasioita lautamiehille (kuten selviää myös taannoisesta käräjätuomareiden yhteisestä mielipidekirjoituksesta, HS 2022).

Lisäksi poliittista nimitystapa voidaan, kuten muistiossa todetaan, pitää ongelmallisena tuomioistuinten riippumattomuuden kannalta. Myös Ruotsissa käydään keskustelua lautamiesjärjestelmästä luopumisesta, muun muassa viitaten tutkimuksiin, joiden mukaan lautamiesten poliittinen taustapuolue vaikuttaa hänen äänestämistapaansa (Sveriges Riksdag: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/politiskt-tillsattanamndeman-_h902194/).

HEUNI tukee lautamiesjärjestelmästä luopumista.

9. Kehittämissuhteet korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuja koskevista menettelyistä

Ennakkopäätöskysymysmenettely

-

Ns. hyppyvalituslupamenettely

-

10. Digitalisaatiota ja sähköisiä menetelmiä koskevat kehittämissuhteet

Syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle yhteinen sähköinen työskentelyalusta

-

Sähköinen asiointi esitutkinnassa: sähköinen vahvistus rikosilmoituksesta asianomistajalle, esitutkintapäätös asianosaisille myös sähköisesti ja asianosaisen kuuleminen esitutkinnassa sähköisesti

-

Kuulustelun tallentaminen ja äänitallenteiden käytön lisääminen

Kuten työryhmän muistiossa ilmenee, Suomessa kuten Ruotsissakin ollaan siirtymässä yhä enenevässä määrin kohti yhä laajempaa esitutkintakuulustelujen tallentamista esitutkinnassa. Pidämme tätä kehitystä myönteisenä monesta syystä. Kuten muistiossa niin ikään todetaan, kuulustelun tallentaminen on tärkeää oikeusturvan ja oikeusvarmuuden näkökulmasta. Myös YK:n tukemissa kansainvälisissä kuulusteluperiaatteissa suositellaan kuulustelujen videointia (Principles on Effective Interviewing, 2021).

Muistiossa tuodaan kuitenkin näkemyksemme mukaan hiukan kapeasti esille mahdollisuus hyödyntää videoituja esitutkintakertomuksia alioikeudessa. Videon ei tarvitse, eikä Ruotsin mallin mukaan lähtökohtaisesti pidäkään korvata kuuleminen oikeudenkäynnissä, vaan tarvittaessa sitä voidaan hyödyntää tarkistamaan, mitä asianosainen on tapahtumien ollessa tuoreina muistissa sanonut. Kuulustelun videointi ja sen katsominen myöhemmin ei kuitenkaan sulje pois mahdollisuutta esittää lisäkysymyksiä asianosaiselle salissa. Näin ollen kuulustelun videointi ei sinänsä tarkoita pääkäsittelyn siirtämistä esitutkintaan. Sen sijaan se mahdollistaa suullisen näytön vastaanottamisen mahdollisimman luotettavalla tavalla. Asiaan on kiinnitetty huomiota tehostamistyöryhmässä seksuaalirikosten ja ihmiskaupparikosten uhrien kohdalla, mutta näytöllisesti sama pätee rikoslajista riippumatta. Mikäli suullinen todistelu – eli ihmisen muistikuvat – ovat keskeistä näyttöä, tulisi se tallentaa yhtä huolellisesti kuin DNA- ja muu tekninen näyttö. Muistikin vääristyy, sotkeutuu ja haalistuu ajan myötä. Videointi mahdollistaisi sen, että oikeudenkäynnin aluksi katsottaisiin keskeisiltä osin esitutkinnassa annettua kertomusta ja tämän jälkeen esitettäisiin jatkokysymyksiä. Yksi ryhmä, joka tässä suhteessa on jäänyt huomiotta, ovat ikäihmiset. Pitkien oikeusprosessien aikana ikäihmisen muisti heikkenee todennäköisesti enemmän kuin nuoremman aikuisen, ja riski muistisairauksille on myös suurempi. Ikäihmisiä sekä esimerkiksi muistisairausdiagnoosin saaneita henkilöitä olisi siis tarkasteltava haavoittuvassa asemassa olevana ryhmänä, ja heidän kuulustelujensa videotallentaminen tulisi niin ikään säätää pakolliseksi.

Mikäli asianosainen jäisi pois oikeudenkäynnistä, videoitu esitutkintakuulustelu voisi harkinnan mukaan korvata myöhemmän kuulemisen, jolloin toki tulisi pohdittavaksi kontradiktorisuuden toteutuminen oikeudenmukaisella tavalla.

Suomessa poliisikuulusteluja ei tällä hetkellä säännönmukaisesti tallenneta ääni- tai videotallenteelle, vaan kuulusteleva poliisi kirjoittaa tyypillisesti kuulustelusta pöytäkirjan kuulemistilanteen aikana. Poliisilla on toki oikeus tallentaa kuulustelutilanne, mutta velvoitetta siihen ei ole. Näkemyksemme mukaan kaikissa vakavien rikosepäilyjen tutkinnoissa, joissa suullinen näyttö on keskiössä, tulisi kuulustelut tallentaa videolle (tai vähintään äänitallenteelle). Tällä hetkellä poliisissa on suurta hajontaa siinä, videoidaanko kuulustelut vaiko ei, eli käytäntö vaihtelee poliisilaitoksesta toiseen.

Norjassa on jo vuosia sitten siirrytty videoimaan kaikki kuulustelut. Muutos lähti nimenomaan liikkeelle epäiltyjen kuulusteluista, kun julkisuuteen nousi tapaus, jossa poliisin painostava kuulustelutyyli oli johtanut väärään tuomioon. Norjassa tapaus johti koko rikostutkinnan

muutokseen, jonka tarkoituksena oli varmistaa, ettei vastaavia oikeusmurhia tapahtuisi puutteellisen esitutkintakuulustelun vuoksi. Mallia on pidetty esimerkillisenä myös kansainvälisissä yhteyksissä . Katsommekin, että Norjasta tulisi tässä suhteessa ottaa mallia käytännönläheisten seikkojen suhteen: miten kuulustelutallenteet säilytetään, miten yhteenvedot laaditaan ja miten poliisia koulutetaan kuulustelumenetelmistä. Myös asianomistajien osalta videointi olisi suositeltavaa. Tällöin tallenteiden katsominen oikeudessa voitaisiin sallia asianomistajien näin toivoessa, jolloin he välttyisivät joutumasta muistinvaraisesti kertomaan uudestaan jo prosessin aikaisemmassa vaiheessa – ja todennäköisesti tuolloin luotettavammin – kertomansa asiat. Olisi olennaista laatia tarkka ohjeistus siitä, mitkä tapaukset videoidaan ja missä äänitallennus riittää, sekä miten muistiossa mainitut yhteenvedot laaditaan.

HEUNI suosittelee, että laissa säädetään keskeinen suullinen todistelu tallennettavaksi video- tai vähintään äänitallenteelle kaikissa vakavissa rikosjutuissa.

Rikosprosessiketjun viranomaisten järjestelmien tarkastelu ja kehittäminen

-

11. Ehdotusten vaikutukset

Lausunnonantajien mahdolliset huomiot ehdotusten taloudellisista tai muista huomioon otettavista vaikutuksista organisaation toimintaan

-

12. Muut huomiot

Muita huomioita työryhmän ehdotuksista

-

Korkman Julia
HEUNI - YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti